

Ювілеї

Petro SHKRABYUK
Doctor of Historical Sciences.
Senior Research Fellow,
Head of the Department of Ukrainian Literature
I. Kryp'yakevych Institute of Ukrainian Studies
National Academy of Sciences of Ukraine,
E-mail: petrotus@gmail.com

УДК 378.4.096.011.3-057.4:93](477.83-25)
DOI 10.15407/nz2019.02.510

TO OKSANA OMELYANIVNA FRANKO'S
80TH ANNIVERSARY OF BIRTH.
JUBILEE WORD

ДО 80-РІЧЧЯ ПРОФЕСОРА ОКСАНИ ОМЕЛЯНІВНИ ФРАНКО ЮВІЛЕЙНЕ СЛОВО

Петро ШКРАБ'ЮК

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4310-4398>

доктор історичних наук,
старший науковий співробітник,
в. о. завідувача відділу української літератури
Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича
НАН України,
e-mail: petrotus@gmail.com

В ювілейній статті, присвяченій вшануванню 80-річчя від дня народження визнаного українського історика, етнолога, архівіста, педагога вищої школи, відомого суспільно-громадського діяча, доктора історичних наук, професора кафедри етнології історичного факультету Львівського Національного університету ім. Івана Франка Оксани Омелянівни Франко, висвітлено основні етапи її життєвого шляху та подається загальна, доволі висока оцінка її науково-творчого доробку.

Одну половину шістдесятирічного трудового стажу О. Франко присвятила архівній справі, а його другу частину — викладацькій діяльності на науково-педагогічній ниві вищої освіти.

Як археограф вчена в співавторстві підготувала і видала низку видань, насамперед, варто згадати корпус документів і матеріалів «Кирило-мефодіївське товариство» у 3-х томах (Київ: «Наукова думка», 1990) та публікацію «О.Ф. Кістяківський. Щоденник (1874—1885)» у 2-х томах (Київ: «Наукова думка», 1994, 1995), які під загальною назвою серії праць із п'яти томів «Українське національне відродження в документах і мемуарах» (252 друковані аркуші) були у 1996 р. «номіновані» (почесно вийшли у фінал конкурсу) на здобуття Державної премії України в царині науки і техніки. У 1998 р. видання «О.Ф. Кістяківський. Щоденник (1874—1885)», в якому О. Франко була упорядником обох томів, було відзначено премією ім. Михайла Грушевського НАН України.

Ключові слова: 80-річний ювілей Оксани Франко, історія, етнологія, Федір Вовк, Вадим і Данило Шчербаківські, Львівський Національний університет імені Івана Франка, Наукове товариство імені Шевченка, Музей-оселя родини Івана Франка в Калуші.

Jubilee article is devoted to commemorating the 80th anniversary of the birth of the recognized Ukrainian historian, ethnologist, archivist, teacher of higher education, doctor of historical sciences, professor of the department of ethnology, of the faculty of history, of the Ivan Franko National University of Lviv Oksana Omelyanivna Franko.

As an archeographer, she prepared the texts and comments for print and published a number of source publications. It is worth mentioning the collection of documents and materials «Kyrylo-Mefodiyivs'ke Tovarystvo» [«Cyril-Mefodius Society»] and publication «O.F. Kistyakivs'kyi. Shchodennyk (1874—1885)» [«O.F. Kistyakivs'kyi. Diary (1874—1885)»], which under the general serial name «Ukrainian National Renaissance in Documents and Memoirs» in 1996 were nominated for the State Prize of Ukraine in the field of science and technology. In 1998 the publication «O.F. Kistyakivs'kyi. Shchodennyk (1874—1885)», was awarded with the Mykhailo Hrushevs'kyi's Prize of the National Academy of Sciences of Ukraine.

O. Franko is the author of more than 200 scientific, scientific-popular, methodological works, chapters, paragraphs in educational textbooks on ethnology, encyclopedic articles, etc. Among other works, it is advisable to focus an attention on two most important monographs «Fedir Vovk» (New York: UVAN, 1997) and «Fedir Kindratovych Vovk — a scholar and public figure» (Kyiv: European University edition, 2000).

Oksana Omelyanivna has research publications in France, England, USA, Germany, Czech Republic, Poland and other countries. O. Franko is working effectively and enthusiastically in the Scientific society of T. Shevchenko (NTSh), she takes an active part in the historical, ethnological, archaeological, art-study international and Ukrainian scientific conferences and in the forums devoted to the study of Ivan Franko's creative work.

Scholar interests of our professor: the study of the history of Ukrainian ethnology, the research of sources for the history of Ukraine, the scientific heritage of F. Vovk, I. Franko, Vadym and Danylo Shcherbakivs'kyi and other scholars.

The article focuses on the social and public activities of the O. Franko as the initiator and co-organizer of the I. Franko Family Museum in Kalush (1992). The author of this article emphasized the active participation of our researcher in the social and political movement of the 70ts and 80ts years of the twentieth century, her government awards.

Keywords: 80-year anniversary of Oksana Franko, history, ethnology, Fedir Vovk, Vadym and Danylo Scherbakivs'kyi, Shevchenko Scientific Society, Ivan Franko Family Museum in Kalush.

Вступ. 80 років життя. Такого високого віку досягла знаний історик, етнолог, архівіст, доктор історичних наук, професор Оксана Омелянівна Франко (Іл. 1).

Писати про Оксану Франко — це значить ще раз торкнутись *родоводу великого Каменяра*, на-самперед його брата *Онуфрія* (Онуфра, Онофера), 28 членів розгалуженої «фамілії» якого зазнали жорстоких репресій (чимало з них загинуло, за ретельними науково-публіцистичними дослідженнями ювілярки, це п'ятеро його нащадків) з боку жахливої, людиноненависницької тоталітарної влади.

Основна частина. Як знаємо, в Івана Яковича Франка були два рідні брати: Захар (1859—1942) та Онуфрій (1861—1913). Захар постійно жив у Нагуєвичах, де й помер, а Онуфрій на початку квітня 1904 року перебрався з дружиною Юлією (з Дидинських) і сімома дітьми в село Підгірки поблизу Калуша, де сімейство спільно з Іваном Франком придбало пожиточну садибу. Тут 22 серпня 1906-го народилася їхня *восьма дитина* — син *Омелян*. А влітку 1913-го сталося нещастя: батько семилітнього хлопчика Онуфрій ловив рибу в річці, простудився і 28 липня «зійшов зі світу». На поховання брата (30 липня 1913 р.) приїжджав Іван Франко.

Доля всіх дітей Онуфрія — це окрема тема, тому основну увагу звернемо на *батька ювілярки Омеляна-Володимира* (1906—1981), який мав низку талантів і суспільно-громадських «чеснот»: був фотографом, мисливцем, риболовом, керівником місцевого юнацького спортивно-військового товариства «Луг», одним з організаторів крайового національно-патріотичного та культурологічного руху. Такою ж непересічною, активною, національно свідомою виявилась його майбутня дружина і *мама Оксани*, активна «пластунка» *Анна Тацуняк* (1913—1991). Побралися вони у серпні 1934, через два роки в подружжя народився *Мирослав* (1936—1991), а 11 квітня 1939-го з'явилася на «білий світ» *Оксана Омелянівна* (Іл. 2), яка, отже, є прямою спадкоємицею роду Франка, себто онукою рідного брата самого Івана Яковича і правнучкою їх батька *Якова Франка* (Іл. 3).

Дитячі роки Оксани припали на важкі роки Другої світової війни та перші повоєнні роки. До школи спрагла знань дівчина пішла у вересні 1945 року — спершу п'ять літ навчалась у Підгірках, відтак — у

ISSN 1028-5091. Народознавчі зошити. № 2 (146), 2019

Іл. 1. Оксана Франко. Львів, 2000

Іл. 2. Оксана Франко з батьком Омеляном Онуфрійовичем, матір'ю Анною Дмитрівною та братом Мирославом. Калуш, 1959

Калуші. Це був час боїв з повстанцями, вивози в Сибір, плачі, зойки... Все це закарбувалося в юній пам'яті, як і арешт улюбленої вчительки Ольги Іванівни Мричко, яка давала дітям читати вірші Тараса Шевченка, а на звороті книжки фігурувало зображення Тризуба.

А потім Львів, університет, історичний факультет. 31 серпня 1955 року Оксана як родичка Франка вітала в Зеленому театрі (парк ім. Б. Хмельницького) студентів з усіх вузів міста. Ректором тоді був незабутній, добросердний *Євген Лазаренко*, який «дав путівку в життя» багатьом непересіч-

Іл. 3. Зустріч нащадків Якова Франка по синах Івану, Захару та Онуфрію. Святкування 125-річчя від дня народження Івана Франка. Присіли: Оксана Омелянівна та Андрій Дмитрович Франки. Стоять зліва направо: Анна Дмитрівна Франко, Розалія Франко, Ольга Федорівна Франко (дружина Петра Івановича), зять Ольги Федорівни Мирон Галушак (чоловік її дочки Іванни Петрівни), внуки Ольги Федорівни Франко: Петро, Адріана, Люба, Оріся, чоловік Анни Шумеляк Осип та їх син Ярослав. Нагуєвичі, 1981. Публікується вперше

Іл. 4. Оксана Франко. Петербург, 1965

ним особистостям. Одного разу на бал-маскарад в Будинку вчених він навіть танцював з другокурсницею Оксаною. Впізнав, хоч і мала оригінальну маску: «Ви Франківна?!» (Пізніше, вже мешкаючи в Києві, зустріла осяйного Євгена Костянтиновича на

Головній пошті — і він, не відпускаючи її руки, з душевним трепетом, елегантним піететом ностальгійно згадував дивовижний середньовічний академічний Львів...).

В роки навчання в університеті чарівна студентка познайомилася (перша романтична зустріч відбулась у шедевральній залі Будинку вчених наприкінці 1958 р.) з імпозантним випускником Львівської політехніки Дмитром Данилюком (1933—2013), якого скерували на роботу в місто Ленінград (нині повернули його історичну назву «Санкт-Петербург»). «А я вліті їду туди на практику», — сказала Оксана. «Там і зустрінемося», — зрадів молодий інженер. Знайомство увінчалось у 1960 році одруженням, а в березні (14-го) 1965 року — народженням сина Андрія.

Андрій прийшов на світ у Ленінграді, з яким, і не тільки з ним, пов'язані вісім років життя Оксани Омелянівни. І було це життя мандрівне, без сталого житла та перспективи. Дмитро Улянович Данилюк мав рідкісну на той час спеціальність — наладник автоматики. І він працював (а всюди його супроводжувала вірна дружина, яка готова була поїхати з коханим чоловіком «хоч на край світу») то в Ленінграді, то в Архангельській області (далеке поселення Коряжма поблизу Котласа), то у Вільнюсі. В литовській столиці Оксана цілий рік учителювала: давала уроки з історії. І знову — з 1963 року, і вже надовго (до 1968 року) — науково-творче та родинне життя у згаданій неофіційній другій радянській «столиці» (Іл. 4).

У Північній Пальмірі Оксану прийняли на роботу в Центральний державний історичний архів на посаду наукового співробітника. І вона сумлінно опрацьовувала так звані «сейфові колекції». Та головне, що О. Франко знайшла в цьому та інших архівах архітектурної «перлини» світового значення чимало унікальних матеріалів з україніки, якими потім суттєво послуговувалась у своїх наукових дослідженнях, зокрема в успішно захищеній кандидатській дисертації «Суспільно-політичний рух ув Україні кінця 50-х — початку 60-х рр. ХІХ ст. (джерелознавча характеристика архівних документів)» (1985 р.).

1968 рік особливо пам'ятний, бо влітку переїхала Оксана Омелянівна в давно омріяну українську столицю, де опинилася в націєцентричному серед-

овищі вітчизняних інтелектуалів-джерелознавців. І її, як фахівця архівної справи (до речі, ще в 1960 р. у Львові, в Державному архіві Львівської області — ДАЛО, вона готувала до публікації документи з нагоди 300-ліття університету ім. Івана Франка), радо «інкорпорували» в 1968 р. до «штатного розпису» кваліфікованих працівників *Центрального державного історичного архіву УРСР у Києві*, де О. Франко спершу (1968—1973) перебувала на посаді старшого наукового співробітника у відділі публікації, а пізніше (1973—1975) очолювала відділ наукового використання документів і матеріалів, виконуючи водночас відповідальні обов'язки секретаря Вченої ради цієї установи (1971—1974).

Тут працювали такі знані археографи, як Іван Бутич, його дружина Марія Бутич, Іван Глизь. Разом з ними Оксана Франко підготувала до видання *тритомовий корпус документів і матеріалів «Кирило-Мефодіївське товариство»*. Але це був тривожний у псевдонаціональній політиці тоталітарної країни 1971 рік. Починались нові репресії проти української культури та її яскравих провідників. І фундаментальне тритомове видання побачило світ у Києві у видавництві «Наукова думка» лише 1990 року. Щоправда, частину документів вдалося в часи переслідувань надіслати за кордон. І президент УВАН у США *Марко Дмитрович Антонович* (онук провідного українського історика *Володимира Боніфатійовича Антоновича*) зумів-таки їх опублікувати.

Подібне сталось і з виданням *«О.Ф. Кістяківський. Щоденник (1874—1885)» у 2-х томах*, що його підготували до друку згадані науковці (а серед них, нагадаємо, і Оксана Франко, а також Валентина Шандра) під керівництвом незабутнього, харизматичного, скромного «титана» археографічної праці Івана Лукича Бутича. *Щоденник* так само заборонили, його оприлюднили тільки в 1994—1995 рр. (Київ, «Наукова думка»). Згуртований колектив редколегії та упорядників обох зазначених вище резонансних археографічних видань під загальною назвою серії праць із п'яти томів *«Українське національне відродження в документах і мемуарах»* (252 друковані аркуші) був у 1996 р. «номінований» (почесно вийшов у фінал конкурсу) на здобуття Державної премії України в царині науки і техніки. В 1998 р. публікація *«О.Ф. Кістяківський. Щоденник (1874—1885)»* (ще раз наголосимо, одним з упорядників обох томів видання є Оксана Франко) був відзначений премією ім. М. Грушевського НАН України.

ISSN 1028-5091. Народознавчі зошити. № 2 (146), 2019

Іл. 5. Видубицький монастир. В його приміщеннях знаходився Інститут археології, в якому Оксана Франко працювала 15 років (1975—1990). Київ, 1988. Картина намальована О. Франко

денник (1874—1885)» (ще раз наголосимо, одним з упорядників обох томів видання є Оксана Франко) був відзначений премією ім. М. Грушевського НАН України.

1975 року Оксана Омелянівна, в тому ж таки *Києві*, очолила науковий архів академічного Інституту археології, в якому безперервно працювала до 1990 року (Іл. 5). Тут до серця припала їй творча спадщина етнографа, антрополога, археолога *Федора Вовка*, частину якої дослідниця вперше оприлюднила. Фактично, без перебільшення, це було справжнє відкриття досі замовчуваного, як наголошує Оксана Франко, *світового Вченого з великої літери*, до того ж дійсного члена НТШ.

Ще працюючи в Києві, *Оксану Омелянівну* захоплювала діяльність *Наукового товариства ім. Шевченка*. А коли вона почула радісну звістку про історичне «повернення» НТШ в Україну, то 8—9 червня 1989 р. спеціально відвідувала Львів, щоб побувати на цій епохальній події. І не просто була присутньою, а й виступила на академічному форумі разом із «прелегентом» сином Андрієм Франком, тоді ще студентом-істориком, із *співповіддю про співпрацю Федора Вовка з НТШ*, яку, до речі, опубліковано у виданні *«Т. Шевченко і українська національна культура. Матеріали наукового симпозиуму до 175-річчя від дня народження Т. Шевченка та 115-річчя заснування Наукового товариства ім. Шевченка (Львів: Світ, 1990)»*.

А 1990 року, після 22-літнього перебування в Києві, визнана архівістка цілком *перебралася до Львова*.

Іл. 6. Оксана Франко зі студентами

Іл. 8. Оксана Франко в читальному залі університетської бібліотеки у Відні (Австрія), де Іван Франко готувався до докторату. Відень, 2010

Іл. 7. Оксана Франко в читальному залі при українському Соборі св. Володимира. Виступ з доповіддю «Федір Вовк в Парижі» (1887—1905). Париж, 1995

Іл. 9. Оксана Франко та Андрій Франко (син), удостоєний Почесної грамоти Львівської облдержадміністрації «за значний внесок в українську науку». Львівський національний університет ім. Івана Франка. Львів, 2016

ва, на кафедрі етнології (тоді і до реорганізації в 1995 р. вона мала назву: кафедра «історії та етнографії України») історичного факультету Франкового університету: з 1994 р. О. Франко — доцент, з 2004 р. — на посаді професора, в 2011 р. отримала звання професора. Тут, в Інституті українознавства ім. Івана Крип'якевича НАН України, 2000 року вона успішно захистила докторську дисертацію на тему «Наукова та суспільно-політична діяльність Федора Кіндратовича Вовка». Оксана Франко, яка донині працює на кафедрі етнології, ви-

кладає загальну та українську етнологію, історію етнографічної науки, етнографію національних меншин України, народознавство, джерелознавство, спекурси «Наукова спадщина Федора Вовка», «Науковий доробок Вадима Щербаківського», «Українська діаспора» та ін. (Іл. 6).

І продовжує наша ювілярка активно вивчати наукову спадщину інших дійсних членів поважної організації «академічного типу» — Наукового Товариства ім. Шевченка. Причому досліджує їхні архіви не тільки в Україні, а й в Празі, Мюнхені, Кракові,

Парижі (Сарсель) (Іл. 7), Петербурзі та інших містах — там, де жили і діяли члени Товариства. Знайшла маловідомі документи Федора Вовка в Парижі (1995 р.), побувала у Відні (Іл. 8), Бухаресті, Тульчі, Дунавці, де мешкав наш знаменитий науковець у часи еміграції. В 1995 р. вона перебувала на стажуванні в Європейському центрі Наукового Товариства ім. Шевченка в Парижі (Сарсель), який очолював Аркадій Жуковський. Виявила також і опрацювала архіви Вадима Щербаківського в Празі (1996 р.) та Мюнхені (2017 р.). У збірнику доповідей і повідомлень наукових сесій та конференцій НТШ у Львові у видавничій підсерії «З історії Наукового товариства імені Шевченка» (т. 10: редактор тому Олег Купчинський) опублікувала Оксана Франко в 1998 р. свою ґрунтовну, новаторську працю «Діяльність Федора Вовка в Науковому товаристві ім. Шевченка».

У моїй бібліотеці зберігається з дарчими авторськими написами цінний (у багатьох сенсах цього слова) науковий збірник «Рід Щербаківських — звитязці української культури» (з передмовою відомого історика, професора Володимира Сергійчука, упорядник Віктор Митюк), виданий 2017 року, що отримав гучний академічний резонанс. І в ньому чільне місце — стор. 98—171 (чотири друковані авторські аркуші) — посідає розлоге, концептуальне, джерелознавчо-археографічне, модерне дослідження «Науково-творча, організаційна та педагогічна діяльність Вадима Щербаківського упродовж емігрантського періоду життя (березень 1922 — січень 1957 років) (До 140-річчя від дня народження)» Оксани Омелянівни в креативному співавторстві з її сином Андрієм Дмитровичем Франком (Іл. 9). До слова, член НТШ А.Д. Франко — кандидат історичних наук, науковий співробітник відділу франкознавства Інституту Івана Франка НАН України (реорганізованого в 2011 р. у «Державну установу» з Львівського відділення Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України) (працює з 1 січня 1994 р.), що в 1995 р. захистив в Інституті історії України НАН України дисертацію на тему «Науково-організаційна і видавнича діяльність Івана Франка в НТШ», на основі якої підготував до видання істотно розширений текст ґрунтовної однойменної монографії (понад 50 друкованих автор-

Іл. 10. Оксана Франко (зліва направо — десята) серед членів Спеціалізованої вченої ради Інституту народознавства та Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Львів, 2008

ських аркушів), і, нагадаю, правнук рідного брата письменника Онуфрія Яковича Франка.

Отож, активний член НТШ Оксана Франко — автор двох монографій, одна з них під назвою «Федір Вовк» вийшла друком у Нью-Йорку в 1997 р. у видавничій серії УВАН у США під найменуванням «Джерела до новітньої історії України» (т. 4), а друга книжка побачила світ у Києві у видавництві Європейського університету в 2001 р. під титульним заголовком «Федір Вовк — вчений і громадський діяч». О. Франко — співупорядник (окрім зазначених вище багатотомових археографічних збірників) поряд із членом-кореспондентом НАН України В. Науком і Н. Руденко наукового епістолярного видання «Листування Федора Вовка з Володимиром Гнатюком» (Львів, Київ, 2001). Майже п'ятнадцять років О.О. Франко є членом Спеціалізованої ради із захисту дисертацій Інституту народознавства (директор академік НАН України Степан Павлюк) та Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України (колишній директор, голова ради, професор, доктор історичних наук Микола Литвин) (Іл. 10), виступаючи на багатьох її засіданнях як офіційний опонент та рецензент багатьох наукових праць з етнології, входила до складу Вченої ради історичного факультету ЛНУ ім. Івана Франка, була членом спеціалізованої ради з фольклористики ЛНУ ім. Івана Франка, входить до складу редколегій наукових видань «Вісник Інституту археології ЛНУ ім. Івана Франка» (головний редактор), «Калуські історичні студії»

Іл. 11. Учасники Міжнародного наукового конгресу «Іван Франко — письменник, мислитель, громадянин» (до 140-річчя від дня народження). В центрі Оксана Франко, 1996

(Івано-Франківськ), «Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології» (Чернівці), «Буковинський історико-етнографічний вісник» (Чернівці; упродовж тривалого часу відп. ред.: Героргій Кожолянко) та ін.

Оксана Франко послідовно, системно досліджує творчу спадщину Федора Вовка, братів Вадима і Данила Щербаківських (вже підготовано до друку розлогу монографію у співавторстві з Андрієм Дмитровичем Франком), Івана Франка (Іл. 11), його брата Онуфрія, дітей письменника Андрія, Тараса, Петра, Анни, його онуки, відомого мовознавця Зеновії Тарасівни та інших членів його родини (якій присвячено текст студії, що готується до публікації як окреме видання у співавторстві з А.Д. Франком), а також Тараса Шевченка, Михайла Грушевського, Володимира Гнатюка, Степана Томашівського, Івана Раковського, Зенона Кузеля, Володимира Кубійовича, Володимира Шухевича, Петра Єфименка, Володимира Антоновича, Петра Курінного, Олександра Алешо, Сергія Гамченка, Миколи Макаренка, Вікентія Хвойки, Дмитра Яворницького, Євгенії Козловської, Федора Козубовського, Павла Чубинського, Григорія Смольського та ін. Її праці оприлюднено у таких знаних виданнях (часописах, журналах, збірниках наукових досліджень, вісниках, альманахах, «словниках», «місячниках») як «Визвольний шлях» (Київ, Лондон), «Науковий збірник Українського Вільного Університету [УВУ]» (Мюнхен), «Зерна: Літературно-мистецький альманах українців Європи» (Париж, Львів, Цвікау),

«Народознавчі зошити» (Львів), «Народна творчість та етнографія» (Київ), «Слово і Час» (Київ), «Парадигма» (Львів), «Український історичний журнал» (Київ), «Наукові зошити історичного факультету» (Львів, ЛНУ ім. Івана Франка), «Шевченківський словник» (Київ), «Літературна Україна» (Київ), «Вісник Львівського університету. Серія історична» (Львів), «Культура і життя» (Київ), «Етнічна культура українців» (Львів), «Вісник Інституту археології ЛНУ ім. Івана Франка» (Львів), «Перевал» (Івано-Франківськ), «Дзвони Підгір'я», «Вікна» (Калуш), «Українське слово» (Париж) та ін. Співавторами окремих досліджень О.О. Франко є такі відомі персоналії як В.І. Наулко, Р.Ф. Кирчів, М.М. Швагуляк, В.К. Борисенко, А.Д. Франко, Ж.О. Кононенко та інші вчені. Оксана Омелянівна має публікації у Франції, Англії, США, Німеччині, Чехії, Польщі та інших країнах. Вчена плідно працює в Науковому товаристві ім. Шевченка (секція етнографії), взяла активну участь в історико-літературознавчих, етнологічно-фольклористичних, франкознавчих, археологічних та мистецтвознавчих міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях (Іл. 12), зокрема, підготувала та провела академічний форум «Тарас Шевченко та археологія», а також організувала чимало виставок наукових і художніх праць, вечорів, вікторин та інших культурологічних заходів.

За ініціативи і сприяння О. Франко в першому навчальному посібнику для вузів «Культура і побут населення України», що вийшов друком у Києві у

1991 р. за ред. В.І. Наулка, використані маловідомі архівні матеріали Федора Вовка, Данила Щербаківського, Олександра Алешо, Музею антропології та етнології ім. Хв. Вовка та інших фондів. О.О. Франко брала участь у виданні «Етнографії України» за ред. проф. С.А. Макаруча (Львів, 1994), а в співавторстві з народознавцем-корифеєм Р.Ф. Кирчівим написала розділ «Становлення і розвиток української етнографії» до другого та третього видання навчального посібника «Етнографія України» (Львів, 2004, 2018). Професор О. Франко опублікувала творчо розроблені нею навчальні програми з курсів загальної етнології, історії української етнографії та ін.

Тривалий час Оксана Франко наполегливо працює над упорядкуванням творчої спадщини Івана Франка. Вона є співупорядником томів 51 і 54 академічного видання «Додаткові томи до Зібрання творів Івана Франка у п'ятдесяти томах» (нагадаємо, що томи 51—54 та «Покажчик купюр» побачили світ у 2008—2011 рр.). Окрім помітної науково-творчої, джерелознавчої участі в згаданих вище оприлюднених «масивних» томах-«фоліантах» (обсягом близько 1000 і понад 1000 сторінок), Оксана Франко є також одним із авторів коментарів та упорядників текстів тому 55 (готується до друку) і вже підготованого до публікації тому 56. Ретельну роботу вона здійснює поряд з відповідальним секретарем оприєвненого в 2008 р. 51-го тому Андрієм Франком, котрий разом з М.З. Легким (відп. секр. т. 53, 54; наук. ред. т. 55, 56) та іншими співробітниками опрацював науково-джерельний «апарат» цілісного текстологічного корпусу всіх додаткових томів видання (т. 51—56 станом на 2019 рік). Зауважимо, А.Д. Франко, якому належить лівова частка (близько 90 відсотків) упорядкування (підготування текстів і коментарів) томів 55, 56, входить до складу головної редколегії цілісної серії всіх додаткових томів (Іл. 13) на чолі з академіком НАН України М.Г. Жулинським. До слова, верстка згаданого вище 56-го тому перебуває у видавництві «Наукова думка», остаточний текст якого ще в червні 2017 р. схвалено до друку Вченою радою Інституту Івана Франка НАН України (керівник: член-кореспондент НАН України, доктор філологічних наук, проф. Є.К. Нахлік, наук. ред. т. 51, 53, 54 і «Покажчика купюр»).

ISSN 1028-5091. Народознавчі зошити. № 2 (146), 2019

Іл. 12. Делегація II Міжнародного наукового семінару «Кайндлівські читання» поблизу будинку, де проживав композитор Володимир Івасюк. Зліва направо: перший Олександр Курочкін, четверта Оксана Сапеляк, шоста Оксана Франко. Чернівці, 29 травня, 2005

Іл. 13. Андрій Дмитрович Франко в музеї Івана Франка в Нагуєвичях, 31 травня 2015

Варто акцентувати увагу на тому, що О. Франко тісно співпрацює з Інститутом Івана Франка НАН України, Музеями Івана Франка у Львові, Нагуєвичях, Криворівні та Калуші, Інститутом української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України, Європейським центром НТШ у Парижі (Сарселі), Українським вільним університетом (УВУ) у Мюнхені та з іншими академічними інституціями.

Вчена має урядові нагороди. Вона удостоєна медалі Президії ВР УРСР «В пам'ять 1500-річчя Києва» (1983), відзнаки «Незалежності Украї-

Іл. 14. Відкриття пам'ятника Т. Шевченкові в Калуші. 1-й ряд: зліва направо: гетьман Українського козацтва, генерал-майор ЗС України Володимир Мулява, президент УНР в екзилі Микола Плав'юк, Микола Хабер, мер міста Роман Сушко, племінник Степана Бандери Микола Давидюк, Степан Пушик, Оксана Франко, Іван Кульчицький. Калуш, 1997. Публікується вперше

ни — 10 років» (2001), Почесної грамоти Головного управління туризму і культури Івано-Франківської облдержадміністрації (2007) та інших нагород. У 1997 р. «за значний внесок у становлення української державності та видатні особисті заслуги в розбудові міста» Оксані Франко присвоєно звання почесного громадянина м. Калуша (Іл. 14) (до слова, вона увійшла до першої «п'ятірки» лауреатів поряд із національним героєм Степаном Бандерою (помертно)).

Видається доцільним подати стислі вибіркові енциклопедичні бібліографічні відомості літератури про професора О.О. Франко. Рецензії на кн.: Франко О. Федір Вовк. *УВАН (Укр. Вільна Акад. наук) у США. Джерела до новітньої історії України*. Т. 4 (Ред. М. Антонович). Нью-Йорк, 1997. 237 с.: Кирчів Р. Праця про українського етнографа світової слави. *Народна творчість та етнографія*. 1999. № 4. С. 135—137; Кирчів Р. Федір Вовк у новому науковому висвітленні. *Народознавчі зошити*. 1999. № 2. С. 266; Крушельницька Л. Подвижник української науки і культури. *Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника*. Вип. VII. Львів: Вид. ЛНБ НАН України, 1999. С. 380—383; Sliwowska Wikoria (Слівовська Вікторія). [Рецензія на кн.: Кирило-Мефодіївське товариство: у 3 т. Київ., 1990) *Bractwo sw. Cyryla i Metodego i problemy ukraińskiego odrodzenia narodowego. Kwartalnik Historyczny*. 1991. Т. 98. № 4. S. 84—90; Арсенич П. Прикарпаття в жит-

ті Каменяра. Івано-Франківськ, 1996; Козут М. Науковець — нащадок Франкового роду. *Дзвони Підгір'я*. 1999. № 31; Калушина в іменах: біографічний довідник. Дрогобич, 1999; Шелест Ю. Іван Бутич та його учена команда. *Вечірній Київ*. 1996. 14 верес.; Новини з Академії. Українська Вільна Академія наук у США. Нью-Йорк. 1997. № 21; Горак Р., Гнатів Я. Іван Франко. Львів, 2000. Кн. 1: Рід Якова; Жінки України: біографічний енциклопедичний словник. Київ, 2001; Макарчук С. Етнологія у Львівському університеті *Етнічна культура українців*. Львів, 2006; Мала енциклопедія українського народознавства. Львів, 2007; Львівський національний університет імені Івана Франка. *Енциклопедія у 2х томах*. Т. 1. Львів, 2011. С. 290, 484 (фото); Т. 2. Львів, 2014. С. 568 (фото), 596, 597. Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/faculty/webhistory/Sajt_istfak/Pracivniki_kafedri_etnologii/Zapisi/2012/3/28_FRANKO_OKSANA_OMELANIVNA.html (електронний ресурс: кафедра етнології історичного факультету ЛНУ ім. Івана Франка).

Висновки. Підсумовуючи, необхідно відзначити, що наша ювілярка — не лише поважний, авторитетний науковець із понад 50-літнім «стажем» фахової діяльності (в її бібліографічному «списку»-додобку фігурують згадані вище монографії, а також розділи в колективних виданнях (підручниках для вищих навчальних закладів та ін.), наукові та науково-популярні статті, — понад 200, членство і керівництво в редколегіях наукових журналів і збірників, упорядкування багатотомових видань, численних збірників, керівництво успішно захищеними дисертаціями (що їх написали Андрій Карпенко, Тамара Пацай (Подолька), Андрій Зюбровський та ін.; тут варто згадати також про «консультування» талановитого аспіранта УВУ в Мюнхені Артема Кокоша), змістовні лекції з етнології, історії України, постійні виступи з доповідями на пленарних засіданнях НТШ та інших товариств, організацій, спільнот), — Оксана Франко так само діяльна в суспільно-культурологічному житті. Вона брала безпосередню участь у суспільно-політичному і громадському русі 70—80-х років ХХ ст., стрімко, органічно увійшла до згуртованого кола однодумців, націєцентричних, креативних діячів, до якого входили безстрашні, самовіддані українські «світочі» Лідія

Орел, Ярослава Грендиш, Леопольд Ященко, Микола Матусевич, Мирослав Маринович, Василь та Петро Шклярі, Микола Литвин та інші патріотично налаштовані діячі. В цьому контексті варто згадати про покладання синьо-жовтих квітів на могили Алли Горської, Михайла Грушевського, виїзди на батьківщину Тараса Шевченка та Василя Симоненка, до Холодного Яру; акції непокори, колядування-щедрування, етнографічні святкування Івана Купала з вогнищами на Трухановому острові у Києві, про сміливу, «викличну» «демонстрацію» національного одягу (незважаючи на «всевидяче, недремне око» радянських репресивних органів та цензурні утиски), запрошення хору «Гомін» Леопольда Ященка виступити в різних установах та приміщеннях історичних пам'яток, наприклад, у церкві св. Миколая Видубицького монастиря, де тоді вперше за останні століття прозвучала невмируща українська мова, пісня і бандура Миколи Литвина; доречно, мабуть, нагадати також про незабутні подорожі на Закарпаття, де мальовничою дорогою зі Львова до архітектурних «перлин» відомий львівський історик, архівіст і знавець «філіграней» Орест-Нестор Мацюк таємно показував могили січових стрільців... Видається доцільним особливо наголосити на тому, що в Києві наша ювілянтка знала практично всіх дисидентів, з багатьма з них щиросердно, вірно дружила.

У пам'ятку — сміливий «похід» на могилу Алли Горської на Берковецькому цвинтарі (це був, здається, 1976 р., у шосту річницю її загибелі 28 листопада 1970 р.), на якій О. Франко побачила три дошки у формі тризуба. Стояв морозний день, шанувальники пам'яті про художницю-дисидентку Горську померзли. І Оксана Омелянівна запросила всіх присутніх, осіб 15—20, незважаючи на те, що їх фотографували всюдисущі кагебісти, до себе додому, в помешкання, що на Нивках (Київ, вул. Муромська, буд. 9 кв. 12). Її гостинну оселю відвідали правозахисники Мирослав Маринович, Микола Матусевич, Ольга Гейко, Надія Світлична, яка першою виголосила поминальний тост «За тих, хто терпить, мучиться в тюрмах, гине...».

І ще один, вже завершальний, промовистий факт і, сказати б, показовий «штрих до портрета». Оксана Омелянівна, за ініціативою та за консолідованого сприяння її сина Андрія Франка, цілковито альтруїстично віддала свій будинок у Калуші — коштов-

Іл. 15. Андрій Франко поблизу Музею-оселі родини Івана Франка в Калуші, 13 грудня, 2016

Іл. 16. В одній із кімнат Музею-оселі родини Івана Франка в Калуші. Зліва направо: (друга) Галина Полулях, (третя) Оксана Франко, співавтор і виконавець пісні «Франкова родина — це вся Україна». Роман Бревко, Калуш, 2012. Публікується вперше

ну батьківську спадщину — для увічнення пам'яті Франкового роду. Зараз це «Музей-оселя родини Івана Франка» (офіційно засновано в 1992 р., реконструйовано в 2016 р. (Іл. 15), колишні директори: Лідія Іваницька (упродовж двадцяти років), Любов Бойко; нині керівник: Наталя Мельник) — один із центрів франкознавства, а також регіональний осередок краєзнавства, де регулярно проводяться міжнародні, всеукраїнські, місцеві наукові конференції, симпозиуми, семінари, різноманітні освітньо-культурологічні заходи та виходять друком збірники наукових праць. Ювілянтка, яка є одним із провідних співorganizаторів та натхненників заснування Музею-оселі родини Івана Франка, збирала і зберегла для цієї установи багато родинних, меморіальних речей Івана Франка, виявила

Іл. 17. Оксані Франко 70 років. Львів, 2009

нові архівні документи, дослідила «родинне дерево» великого Каменяра (Іл. 16). Щоб зберегти садибу-обійстя від варварської ліквідації, на початку і середині 80-их років ХХ ст. О. Франко написала понад 60 листів у найвищі владні інстанції і добилася їх посутнього позитивного розгляду (а це було не просто здійснити в часи панування «імперії зла»). А коли недостойні, нахабні представники цинічної, підступної регіональної влади таки «послали» бульдозер, щоб брутально знести меморіальну хату — чомусь саме там мали споруджувати «Нафтобурмаш» «союзного», ексклюзивного значення і вже вико-

пали глибоку траншею, — то Оксана подвижницьки, відчайдушно, «ничтоже сумняшесь», самовіддано закриваючи собою доступ до батьківської оселі, залізла в цю траншею, залиту водою, і подивований бульдозерист... відмовився від злочину, не бажаючи «брати гріх на душу»...

Така вона, багатовимірна, оригінальна, «многолика», різнопланова, неповторна, чарівна, невгамовна, енергійна, життєрадісна, привітна, наполеглива, щиросердна, науково-творча, успішна, *достойна спадкоємиця і берегиня Франкового роду*, фахова дослідниця, професор, лектор, суспільно-громадський діяч, любляча дочка, дружина, мати, а ще майстриня фотографії, відеозйомки (у співавторстві з Андрієм Франком створено відеофільми про родину Івана Франка, що демонструвалися на екранах канадського, американського (США), вітчизняного центрального та регіонального телебачення), малярства (в її художньому «арсеналі» налічується декілька десятків ескізів, картин та «олійних полотен», зокрема, зі стереометричним зображенням Видубицького монастиря та церкви св. Юра) і... поціновувач поетичної творчості (готує до видання збірку-«ізмарагд» власних талановитих віршів) (Іл. 17).

Залишилося побажати: з роси і води! І ще многая-многая літ!